

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Direcció General del Patrimoni Cultural

Servei del Patrimoni Arquitectònic

EXPEDIENT DE DELIMITACIÓ
DE L'ENTORN DE PROTECCIÓ
DE BCIN - MONUMENT HISTÒRIC
**ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE
PORQUERES** (Pla de l'Estany)

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei del Patrimoni Arquitectònic

EXPEDIENT DE DELIMITACIÓ
DE L'ENTORN DE PROTECCIÓ
DE BCIN - MONUMENT HISTÒRIC
**ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE
FORQUERES** (Pla de l'Estany)

1. PREÀMBUL I OBJECTIUS

2. MEMÒRIA

2.a. Memòria històrico-arquitectònica

2.b. Bibliografia

3. NORMATIVA

3.a. El monument. Definició i delimitació

3.a.1 Criteris d'intervenció

3.b. L'entorn de protecció. Delimitació

3.b.1 Criteris d'intervenció

3.c. Normativa

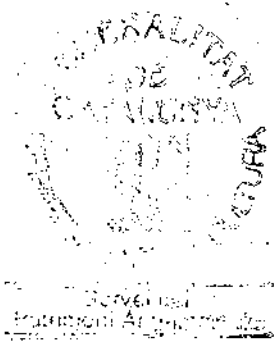
3.c.1 Marc legal

3.c.2 Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

4. ANNEX

4.a. Documentació planimètrica

4.b. Documentació fotogràfica

1. PREÀMBUL I OBJECTIUS

L'edifici objecte d'aquest expedient de delimitació del seu entorn de protecció és l'església de Santa Maria de Porqueres (Pla de l'Estany), declarat monument històric artístic per Decret de 3-06-1931, publicat a la Gaceta de 4-06-1931, i considerat Bé cultural d'interès nacional d'acord amb la disposició addicional primera de la llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català i amb número de registre de l'Inventari de béns d'interès cultural R-I-51-0570.

L'interès del monument rau en el fet que és portador d'uns valors històrics, artístics i culturals que el fan mereixedor de la seva protecció.

La situació del monument és una fita que configurarà una imatge paisatgística d'interès, dins un marc rural que li dona suport. Aquesta consideració fa que a l'hora de la protecció del monument s'hagi de tenir en compte la integració i la preservació del seu entorn ambiental, en el qual una actuació inadequada pot provocar perjudicis en la contemplació del monument.

La relació del monument amb el marc físic on és situat ha establert un diàleg i una relació ambiental que al llarg del temps ha configurat amb personalitat pròpia.

Per totes aquestes consideracions és necessari fer una delimitació de l'entorn del monument i establir els criteris d'intervenció mitjançant els quals es realitzi una protecció integral, de tal manera que es possibiliti el necessari l'equilibri harmònic entre el monument, el seu paisatge urbà que li dona suport, i el desenvolupament i millora de la qualitat de vida dels habitants del municipi al qual pertany.

2. MEMÒRIA

2.a. Memòria històrico-arquitectònica

Extracte del llibre "Catàleg de Monuments i Conjunts Històrico-Artístics de Catalunya", editat l'any 1990 pel Departament de Cultura a través del Servei del Patrimoni Arquitectònic de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

L'església parroquial de Santa Maria de Porqueres es troba situada vora l'estany de Banyoles, a l'altre costat d'aquesta població, front a l'antic castell de Porqueres. L'església és documentada des del 906, data en què era possessió del monestir de Sant Joan de les Abadesses. Posteriorment va pertànyer al monestir de Sant Esteve de Banyoles; possessió que fou confirmada per sengles butlles papals del 1097 i del 1174.

L'edifici actual correspon bàsicament a l'església romànica consagrada el 1182. És d'una nau de grans dimensions, coberta amb volta de canó sobre arcs torals, i absis semicircular, més baix. La tipologia de l'absis és, a l'interior, ben singular: sota una imposta decorada amb palmetes, una sèrie d'arcuacions damunt pilars formen tres absidioles, a més de dues capelles laterals en el tram rectangular de l'ingrés, que s'obren dins el gruix del mur. L'absis és separat de la nau per un arc triomfal que descansa sobre columnes. Els capitells d'aquestes són decorats amb fullatges de tradició moresca, mentre que les impostes ho són amb figuracions de Déu creador i del pecat original, a la dreta, i de Jesús i la Mare de Déu a l'esquerra; són d'un gran interès iconogràfic i escultòric, i mostren clares influències dels obradors de Ripoll.

La portada, a la façana de ponent, és formada per tres arcs de ferradura en degradació, que descansen sobre columnes amb els capitells esculpits amb temes vegetals i animals. Un fris amb medallons esculpits emmarca la porta, d'arc de mig punt. La façana és coronada per una espadanya, d'època posterior. L'església, que havia estat reformada al segle XVIII, fou restaurada als anys 1950. Té a un costat el cementiri i, al seu davant, un antic comunidor.

2.c. Bibliografia

CARBONELL i ESTELLER, Eduard., L'art romànic a Catalunya segle XII
vol. I Ed. 62 Barcelona 1974

FRIGOLA, T., Santa Maria de Porqueres: església romànica
Imprenta Massó Girona 1973

JUNYENT, E., Catalunya Romànica. L'arquitectura del segle XII
Barcelona 1976a ps. 251-252

GRAN GEOGRAFIA COMARCAL CATALUNYA., Fundació Enciclopèdia Catalana S.A
Barcelona 1981 vol. 3 pàg 160

3. NORMATIVA

3.a. El monument. Definició i delimitació

L'església de Santa Maria de Porqueres (Pla de l'Estany) fou declarada monument històric artístic per decret de 3-06-1931 i d'acord amb el que diu la disposició addicional primera de la llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català, és considerat Bé cultural d'interès nacional i resta sotmès al règim previst de l'esmentada llei.

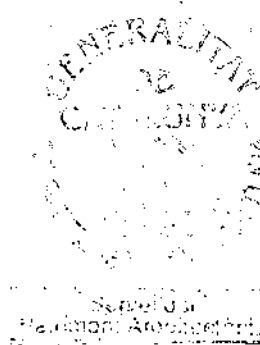
Es considera monument la construcció visible i el seu subsòl.

Es tracta d'un edifici romànic d'una sola nau de grans dimensions, coberta amb volta de canó sobre arcs torals, i absis semicircular més baix. La portada, a la façana de ponent, és d'arc de mig punt i està emmarcada per tres arcs de ferradura en degradació. Una espadanya d'època posterior corona la façana.

3.a.1. Criteris d'intervenció

D'acord amb el que estableix l'article 35.1 de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català, qualsevol intervenció en un monument històric ha de respectar el criteris següents:

- a) La conservació, la recuperació, la restauració, la millora i la utilització del bé han de respectar els valors que van motivar la declaració, sens perjudici que pugui ésser autoritzat l'ús d'elements, tècniques i materials contemporanis per a la millor adaptació del bé al seu ús i per a valorar determinats elements o èpoques.
- b) S'ha de permetre l'estudi científic de les característiques arquitectòniques, històriques i arqueològiques del bé.
- c) S'han de conservar les característiques tipològiques d'ordenació espacial, volumètriques i morfològiques més remarcables del bé.
- d) És prohibit de reconstruir totalment o parcialment el bé, excepte en els casos en què s'utilitzin parts originals, i de fer-hi addicions mimètiques que en falsegin l'autenticitat històrica.
- e) És prohibit d'eliminar parts del bé, excepte en el cas que comportin la degradació del bé o que l'eliminació en permeti una millor interpretació històrica. En aquests casos, cal documentar les parts que hagin d'ésser eliminades.
- f) És prohibit de col·locar publicitat, cables, antenes i conduccions aparents en les façanes i cobertes del bé i de bastir instal·lacions de serveis públics o privats que n'alterin greument la contemplació.

3.b. L'entorn de protecció. Delimitació

Atès que la Llei 9/1993, en el seu article 11.1.b), estableix l'opció de delimitar l'entorn necessari per a la protecció adequada del bé, constituït per l'espai que li dona suport ambiental, i atesa la conveniència de fer-ne ús per tal de potenciar la protecció integral del monument, es defineix l'àrea delimitada com a entorn de protecció de l'església de Santa Maria de Porqueres, tot valorant i tenint en compte els següents conceptes:

- a) Interès social: per tal de permetre la visualització del bé immoble des dels espais accessibles.
- b) Valoració paisatgística: s'ha estudiat i valorat la relació del bé immoble amb el paisatge, la seva silueta i altres components bàsics com les edificacions adjacents o aïllades, vegetació i conreus, xarxa viària, espais lliures, topografia i elements pertorbadors.
- c) Anàlisi de l'ordenació territorial i urbanística: s'ha estudiat i valorat la zona urbana actual, la històrica, les previsions conegudes de desenvolupament futur, la vialitat, les parcel·lacions i les tipologies constructives existents així com la qualificació urbanística.
- d) Documentació històrica gràfica i documental: que ha permès conèixer i valorar la relació del bé immoble amb el territori a través del temps i conèixer l'evolució del paisatge, i de les edificacions i tipologies de l'entorn.
- e) Anàlisi de l'espacialitat entesa com l'estudi de les volumetries existents i les incidències que poden tenir les noves actuacions previstes pel planejament i previsibles, així com la incidència de les noves actuacions no previstes pel planejament.
- f) Anàlisi arquitectònica: que ha permès conèixer i estudiar les preexistències de tipologies, materials, façanes, color, textures, teulats, ràfecs, proporcions de buits i obertures, etc.
- g) Anàlisi de la xarxa viària actual i prevista, i de les incidències que té en el paisatge el seu traçat, materials i textures d'execució i elements de senyalització així com el mobiliari urbà, les zones de vianants i les àrees d'aparcaments actuals i futures.
- h) Valoració dels components sentimentals per a la població com són els visuals, itineraris i ambients habituals així com els espais d'especial rellevància o interès; i l'estat de conservació i usos de les edificacions, i dels espais públics i privats de l'entorn.

Aquesta llista de conceptes tot i que és llarga, no és exhaustiva, però és un recull d'aquells aspectes que s'han considerat bàsics. Nombrosos factors incideixen i poden incidir i cal tenir-los presents per aconseguir que aquest bé immoble es pugui transmetre en les millors condicions a les generacions futures.

Un cop analitzats i valorats aquests factors en base a la documentació recollida i prèvia observació del territori, s'ha fixat l'àrea delimitada com a entorn de protecció.

Ordre de prelación: en cas de contradicció preval la referència gràfica a qualsevol altra.

Ve limitat per una línia imaginària que es traça per la banda sud i est seguint el límit del perímetre de l'estany, fins a una distància de 400 m respecte a l'església, on gira 90º i continua en línia recta fins al límit exterior de les Artigues que segueix a través d'un antic camí rural fins que torna a girar i empalma amb el camí del castell seguint el seu traçat fins arribar a la carretera la qual segueix fins al límit de l'estanyol del Villar girant novament fins arribar de nou a l'estany tancant així el recinte protegit.

3.b.1. Criteris d'intervenció

D'acord amb el que estableix l'article 35.3 de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català, el volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions en els entorns de protecció del béns immobles d'interès nacional no poden alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé. En els entorns dels immobles d'interès nacional és prohibit qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runa o deixalles.

3.c. Normativa

3.c.1 Marc legal

- Llei 9/1993 de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.
DOGC de 11-10-93

- Sentència del Tribunal Constitucional 17/1991, de 31 de gener, en recurs d'inconstitucionalitat promogut per la Generalitat de Catalunya contra determinats preceptes de la Llei 16/1985.
BOE de 25-02-91

- Decret 15/1990, de 9 de gener, sobre les Comissions del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.
DOGC de 31-01-90

- Decret 267/1991, de 25 de novembre, sobre la declaració dels béns d'interès cultural i l'inventari del patrimoni cultural moble de Catalunya.
DOGC de 20-12-91

- Decret 102/1994, de 3 de maig, sobre la composició i el funcionament del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català.
DOGC de 11-05-94

3.c.2 Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

Ve regulat pels següents articles de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català:

Article 30. Accés als béns culturals d'interès nacional

1. Els propietaris, titulars d'altres drets reals i posseïdors de béns culturals d'interès nacional estan obligats a permetre:
 - a) L'examen i l'estudi dels béns pels investigadors reconeguts per alguna institució acadèmica, amb la presentació prèvia d'una sol·licitud raonada, avalada pel Departament de Cultura.
 - b) La col·locació d'elements senyalitzadors de llur condició de béns culturals d'interès nacional.
 - c) La visita pública dels béns, en les condicions que siguin establertes per reglament, almenys quatre dies al mes i en dies i hores prèviament assenyalats.

2. Als efectes del que disposa l'apartat 1.c), en la determinació del règim de visites s'ha de tenir en compte el tipus de béns, llurs característiques i, en el cas dels béns immobles, l'informe de l'ajuntament afectat. En casos justificats, el Departament de Cultura pot dispensar, totalment o parcialment, del règim de visites. En el cas dels béns mobles, el Departament de Cultura pot establir, com a mesura alternativa a la visita pública, el dipòsit dels béns en un centre cultural, perquè hi siguin exhibits en els terminis i amb les condicions que siguin establerts per reglament.

Article 33. Planejament urbanístic

1. En cas que un immoble sigui declarat d'interès nacional, els termes de la declaració prevalen sobre els plans i les normes urbanístiques que afecten l'immoble, que s'hi han d'ajustar abans d'ésser aprovats o bé, si ja eren vigents abans, de la declaració, mitjançant modificació.

2. En el cas dels conjunts històrics, les zones arqueològiques, les zones paleontològiques, els llocs històrics i les zones d'interès etnològic i en el cas dels entorns de protecció de qualsevol bé cultural d'interès nacional, l'ajuntament corresponent ha d'elaborar un instrument urbanístic de protecció o adequar-ne un de vigent. L'aprovació d'aquests instruments de planejament requereix l'informe favorable del Departament de Cultura.

Article 34. Autorització d'obres.

1. Qualsevol intervenció que es pretengui realitzar en un monument històric, un jardí històric, una zona arqueològica o una zona paleontològica d'interès nacional ha de d'ésser autoritzada pel Departament de Cultura, en el termini que sigui establert per reglament, **prèviament a la concessió de la llicència municipal.**
2. En el cas de les intervencions en béns culturals d'interès nacional altres que els esmentats en l'apartat 1 i en tots els entorns de protecció, l'autorització del Departament de Cultura només és preceptiva mentre no hagin estat aprovats els instruments de planejament a què fa referència l'article 33.2.
3. Qualsevol projecte d'intervenció en un bé immoble d'interès nacional ha d'incloure un informe sobre els seus valors històrics, artístics i arqueològics i sobre el seu estat actual, i també d'avaluació de l'impacte de la intervenció que es proposa.
4. La potestat del Departament de Cultura a què fan referència els apartats 1 i 2 s'ha d'exercir en el marc dels criteris bàsics i generals fixats per l'article 35 i dels criteris específics que pot contenir cada declaració, sens perjudici del marge d'apreciació discrecional necessari per a valorar en cada supòsit la compatibilitat de la intervenció projectada amb la preservació dels valors culturals del bé.
5. Els ajuntaments han de notificar al Departament de Cultura, simultàniament a la notificació a l'interessat, les llicències urbanístiques que afectin béns culturals d'interès nacional.
6. Si, com a conseqüència del mal estat d'un immoble d'interès nacional, l'ajuntament corresponent ha d'adoptar mesures per evitar danys a tercers, cal que ho comuniqui prèviament al Departament de Cultura, el qual disposa d'un termini de quaranta-vuit hores per a determinar les condicions a què s'ha de subjectar la intervenció.

Article 36. Autorització dels canvis d'ús

Els canvis d'ús d'un monument han d'ésser autoritzats pel Departament de Cultura, amb informe de l'ajuntament afectat, prèviament a la concessió de la llicència municipal corresponent.

4. ANNEX

4.a. Documentació planimètrica

0 Delimitació de l'entorn de protecció

E: 1/5.000

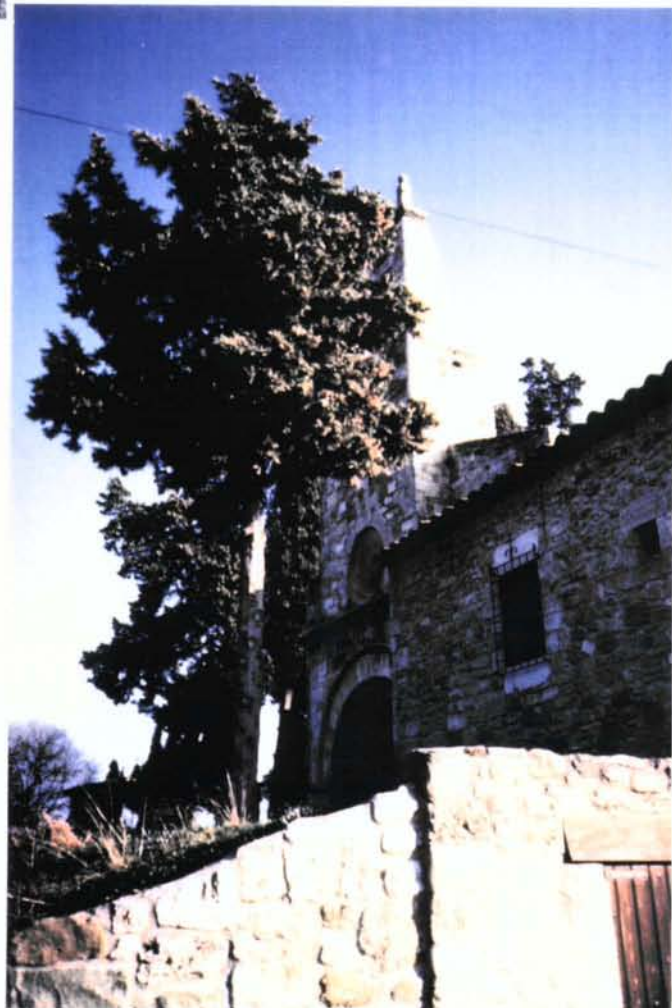
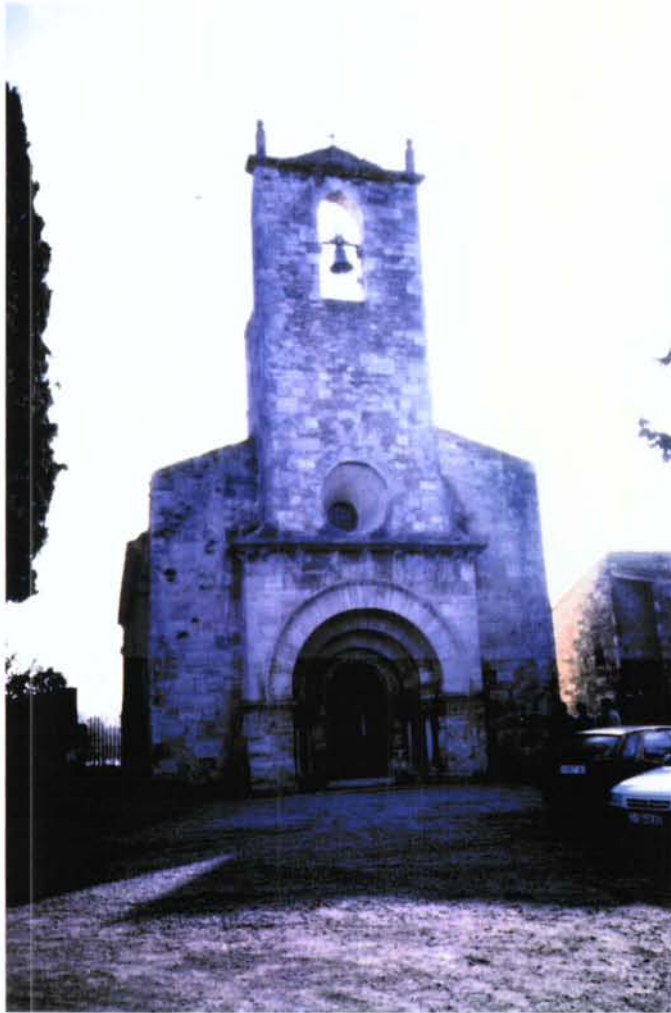
4.b. Documentació fotogràfica

L'expedient de declaració de la delimitació de l'entorn de protecció de l'església de Santa Maria de Porqueres (Pla de l'Estany), ha estat redactat per encàrrec de la Direcció General del Patrimoni Cultural a través del Servei del Patrimoni Arquitectònic.

Direcció: Antoni Navarro i Cossío,
Cap del Servei del Patrimoni Arquitectònic

Mariona Abelló i Sala,
Cap de la Secció d'Inspecció Tècnica (S.P.A.)

Coordinació: Mariona Abelló i Sala (S.P.A.)

Redacció: Ramon M. Castells i Llavanera,
Cap de la Secció d'Inspecció de Girona
Mariona Abelló i Sala (S.P.A.)
Carme Gallo Baratas(S.P.A.)

Gestió : Mª José Ruíz Ortega (S.P.A.)

Planimetria: Ajuntament de Porqueres

Fotografies: Servei del Patrimoni Arquitectònic

Barcelona, abril de 1994